

Početna stranica>Pokretanje sudskog postupka>Pravni sustav EU-a i nacionalni pravni sustavi>**Redovni nacionalni sudovi**

Krajowe sądy powszechne

Španjolska

Artykuł 117 hiszpańskiej konstytucji z 1978 roku stanowi, że zasada jedności władzy sądowniczej jest podstawą organizacji i funkcjonowania sądów. Zasada ta odzwierciedlona jest w organizacji hiszpańskich sądów, które należą do jednego systemu sądownictwa składającego się z sądów powszechnych. W Hiszpanii działają liczne sądy, które rozstrzygają spory zgodnie z zakresem swojej właściwości ustalonym na podstawie pewnych kryteriów (są to: zakres przedmiotowy, wartość przedmiotu sporu, osoba objęta postępowaniem, właściwość funkcjonalna sądu lub jego właściwość miejscowa), ponieważ jedność systemu sądownictwa nie jest sprzeczna z istnieniem różnych sądów o różnym zakresie właściwości.

Konstytucja hiszpańska z 1978 r. stanowi, że Hiszpania jest socjalnym i demokratycznym państwem prawa, które chroni wolność, sprawiedliwość, równość i pluralizm polityczny jako najwyższe wartości panującego w niej porządku prawnego. Tytuł VI konstytucji dotyczy władzy sądowniczej, a art. 117 konstytucji stanowi, że zasada jedności władzy sądowniczej jest podstawą organizacji i funkcjonowania sądów.

Zasady te stanowią podstawę organizacji hiszpańskich sądów i znajdują odzwierciedlenie w funkcjonowaniu jednego korpusu sędziów sprawujących władzę sądowniczą, którzy są niezawisli, nieodwołalni i odpowiedzialni za swoje decyzje wyłącznie na podstawie konstytucji i norm prawnych oraz którzy podlegają wyłącznie konstytucji i normom prawnym.

Sądy określone w przepisach i umowach międzynarodowych są jedynymi organami uprawnionymi do sprawowania władzy sądowniczej poprzez wydawanie i wykonywanie wyroków.

Sądy powszechne – wprowadzenie

W Hiszpanii funkcjonują liczne sądy, które rozpoznają spory zgodnie z zakresem swojej właściwości ustalonym na podstawie różnych kryteriów określonych w przepisach (są to: zakres przedmiotowy, wartość przedmiotu sporu, osoba objęta postępowaniem, właściwość funkcjonalna sądu lub jego właściwość miejscowa), ponieważ jedność systemu sądownictwa nie wyklucza istnienia różnych sądów o różnym zakresie właściwości. Sądy wykonują władzę sądowniczą wyłącznie w sprawach, dla których w przepisach przewidziano ich właściwość.

Zasady tworzenia i funkcjonowania sądów oraz zarządzania sądami określono w ustawie organicznej o sądownictwie zgodnie z art. 122 konstytucji hiszpańskiej z 1978 r.

W tym zakresie należy wyróżnić trzy zasadnicze aspekty:

aspekt terytorialny;

jednoosobowy lub kolegialny charakter sądu;

zakres właściwości.

Aspekt terytorialny

Zgodnie z założeniami przedstawionymi w uzasadnieniu do ustawy organicznej nr 6/1985 o sądownictwie, którą przyjęto dnia 1 lipca 1985 r., **terytorium** państwa dzieli się, do celów sądowych, na gminy, okręgi (*partidos*), prowincje oraz wspólnoty autonomiczne.

Władzę sądowniczą sprawują następujące sądy: sądy pokoju (*Juzgados de Paz*), sądy pierwszej instancji oraz śledcze (*Juzgados de Primera Instancia e Instrucción*), sądy gospodarcze (*Juzgados de lo Mercantil*), sądy ds. przemocy wobec kobiet (*Juzgados de Violencia sobre la Mujer*), sądy karne (*Juzgados de lo Penal*), sądy administracyjne (*Juzgados de lo Contencioso-Administrativo*), sądy społeczne (*Juzgado de lo Social*), sądy ds. nieletnich (*Juzgados de Menores*), sądy penitencjarne (*Juzgados de Vigilancia Penitenciaria*), sądy prowincji (*Audiencias Provinciales*), wyższe trybunały sprawiedliwości wspólnot autonomicznych (*Tribunales Superiores de Justicia*), Krajowy Sąd Karny i Administracyjny (*Audiencia Nacional*) i Sąd Najwyższy (*Tribunal Supremo*). Obszar właściwości Krajowego Sądu Karnego i Administracyjnego, Sądu Najwyższego, centralnych sądów śledczych (*Juzgados Centrales de Instrucción*) oraz centralnych sądów administracyjnych (*Juzgados Centrales de lo Contencioso-administrativo*) obejmuje całe terytorium Hiszpanii.

Jednoosobowy lub kolegialny charakter sądów

Wszystkie sądy orzekają **w składzie jednoosobowym**, z wyjątkiem Sądu Najwyższego, Krajowego Sądu Karnego i Administracyjnego, wyższych trybunałów sprawiedliwości i sądów prowincji.

Sąd Najwyższy z siedzibą w Madrycie jest organem sądowym najwyższej instancji we wszystkich obszarach systemu prawnego, z wyjątkiem przepisów dotyczących gwarancji konstytucyjnych. W Sądzie Najwyższym zasiadają: prezes, prezesi izb (*presidentes de sala*) oraz sędziowie (*magistrados*) kierowani do izb i wydziałów na podstawie przepisów prawnych.

Sąd Najwyższy składa się z następujących izb:

I Izba Cywilna

II Izba Karna

III Izba Administracyjna

IV Izba Pracy

V Izba Wojskowa, która podlega przepisom szczególnym i dodatkowo przepisom ustawy organicznej o sądownictwie oraz przepisom wspólnym dla pozostałych izb Sądu Najwyższego

Obszar właściwości **Krajowego Sądu Karnego i Administracyjnego** z siedzibą w Madrycie obejmuje całe terytorium Hiszpanii. W sądzie tym zasiadają: prezes, prezesi izb oraz sędziowie kierowani do izb i wydziałów (apelacyjnych, karnych, administracyjnych i pracy) na podstawie przepisów prawnych.

W każdej wspólnocie autonomicznej działa jeden **wyższy trybunał sprawiedliwości**, który jest sądem najwyższej instancji we wspólnocie i którego obszar właściwości obejmuje całe terytorium tej wspólnoty, bez uszczerbku dla zakresu właściwości Sądu Najwyższego. Nazwa wyższego trybunału sprawiedliwości odpowiada nazwie wspólnoty autonomicznej, w którym znajduje się jego siedziba, a jego obszar właściwości pokrywa się z obszarem tej wspólnoty.

Wyższy trybunał sprawiedliwości dzieli się na trzy izby: cywilną i karną, administracyjną oraz pracy.

W trybunale tym zasiadają: prezes, który jest również prezesem izby cywilnej i karnej, oraz prezesi izb, a także sędziowie skierowani na podstawie przepisów do każdej z izb oraz – w stosownych przypadkach – do ewentualnych wydziałów utworzonych w ich obrębie.

Siedziby **sądów prowincji** znajdują się w stolicach prowincji, od których pochodzą nazwy tych sądów, a ich obszar właściwości zasadniczo obejmuje terytorium całej prowincji. W sądach prowincji zasiadają: prezes oraz dwóch sędziów lub ich większa liczba. Mogą się one także dzielić na dwa wydziały orzekające w tym samym składzie sędziowskim lub ich większą liczbę – wówczas prezes sądu jest również przewodniczącym jednego z wydziałów. Rozpoznają oni sprawy cywilne i karne.

Biura sądowe

Ustawa organiczna dotycząca wymiaru sprawiedliwości określa biura sądowe (*Oficina Judicial*) jako jednostki administracyjne, które wspierają pracę sędziów i sądów.

Powstały one, aby zapewnić skuteczność i efektywność pracy organów sądowych oraz przejrzystość postępowań sądowych, usprawnić rozpoznawanie spraw oraz zachęcić do współpracy i koordynacji między różnymi służbami i jednostkami tworzącymi biura sądowe. Utworzenie biur sądowych jest wynikiem zobowiązania do zapewnienia łatwo dostępnych usług publicznych o wysokiej jakości, które są zgodne z wartościami konstytucyjnymi i zaspokajają rzeczywiste potrzeby obywateli.

Jest to nowy model organizacyjny, w ramach którego wprowadza się nowoczesne techniki zarządzania w oparciu o połączenie dwóch wydziałów administracyjnych: wydziałów udzielających bezpośredniego wsparcia w postępowaniach sądowych, które odpowiadają dawnym *juzgados*, tj. sądom orzekającym w składzie jednoosobowym, wspierających sędziów w ich obowiązkach, oraz wspólnych służb ds. procesowych zarządzanych przez urzędników sądowych (*Letrados de la Administración de Justicia*), które wykonują wszystkie zadania niezwiązane ściśle z wymiarem sprawiedliwości, takie jak: przyjmowanie pism, doręczanie wezwań, wykonywanie orzeczeń, prowadzenie postępowań pozasądowych, przyjmowanie pozwów, zawiadamianie stron, usuwanie uchybień proceduralnych itd.

Wspólne służby ds. procesowych dzielą się na trzy jednostki:

Wspólną Służbę ds. Ogólnych,

Wspólną Służbę ds. Wokandy,

Wspólną Służbę ds. Wykonywania Orzeczeń.

Zakres właściwości

Zakres właściwości sądów wiąże się nie tylko z aspektem terytorialnym. Zależy on również od rodzaju spraw, które są rozstrzygane w **czterech pionach sądownictwa**, do których należą poniższe sądy.

Sądy cywilne: rozpoznają sprawy wchodzące w zakres ich właściwości oraz inne sprawy, które nie są wyraźnie zastrzeżone dla innego rodzaju sądu. Z tego względu są one określane jako sądy powszechne.

Sądy karne: sprawy karne i postępowanie karne należą do zakresu właściwości sądów karnych, z wyjątkiem spraw wchodzących w zakres właściwości sądów wojskowych. W prawie hiszpańskim można wnieść jednak powództwo cywilne wynikające z popełnienia przestępstwa w tym samym czasie, w którym rozpoczyna się postępowanie karne. W takim przypadku sąd karny zasądza odpowiednie odszkodowanie w celu naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem.

Sądy administracyjne: zgodnie z konstytucją sądy kontrolują prawidłowość regulacyjną czynności administracyjnych oraz weryfikują ich zgodność z prawem i z zakładanym celem tych czynności. Sądy administracyjne badają legalność czynności organów administracji publicznej, w tym rozpoznają skargi dotyczące roszczeń pieniężnych przeciwko tym organom. Na zasadach przewidzianych w przepisach obywatele mają bowiem prawo do odszkodowania za wszelkie szkody majątkowe lub skutkujące naruszeniem ich praw, z wyjątkiem przypadków siły wyższej, o ile szkoda wynika z działania organów publicznych.

Sądy społeczne: rozpoznają sprawy dotyczące roszczeń powstałych na gruncie prawa socjalnego, zarówno w sporach indywidualnych, jak i w sporach zbiorowych, a także zajmują się roszczeniami z zakresu zabezpieczenia społecznego lub przeciwko Skarbowi Państwa, kiedy ponosi on odpowiedzialność w świetle prawa pracy.

Oprócz czterech wymienionych powyżej rodzajów sądów, w Hiszpanii funkcjonują również **sądy wojskowe**.

Sądownictwo wojskowe stanowi wyjątek od zasady jedności władzy sądowniczej.

W konstytucji określono zasady funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, w tym wprowadzono zasadę jedności wymiaru sprawiedliwości w państwie.

Zasada ta reguluje organizację i funkcjonowanie sądów wojskowych, które wchodzi w skład systemu wymiaru sprawiedliwości. Sądy te sprawują władzę sądowniczą wyłącznie w sprawach wojskowych oraz – w stosownych przypadkach – w sprawach, dla których ich właściwość zastrzeżono w decyzji o ogłoszeniu stanu oblężenia (*declaración del estado de sitio*), zgodnie z przepisami konstytucji oraz wojskowymi przepisami karnymi, procesowymi i dyscyplinarnymi.

Kompetencja sądów wojskowych ogranicza się w czasie pokoju do spraw z zakresu prawa wojskowego, mianowicie do czynów uznanych za przestępstwo w wojskowym kodeksie karnym oraz – ze względu na rozszerzony zakres właściwości – do wszystkich przestępstw popełnionych przez członków sił zbrojnych stacjonujących poza terytorium państwa. W czasie wojny na podstawie ustawy organicznej nr 4/1987 o właściwości i organizacji sądownictwa wojskowego dopuszczalna jest zmiana zakresu właściwości tych sądów, jednak decyzję taką podejmują Kortezy Generalne (Cortes Generales) lub rząd, jeżeli został do tego upoważniony.

W zakresie spraw cywilnych sądy wojskowe są właściwe do przygotowywania postępowań spadkowych w oparciu o dziedziczenie testamentowe lub ustawowe po członkach sił zbrojnych, którzy zginęli na polu walki lub na morzu – w takim przypadku sąd wojskowy zapewnia środki niezbędne do dokonania pochówku zmarłego oraz zarządza sporządzenie spisu inwentarza i tymczasowe zabezpieczenie majątku po zmarłym, o czym zawsze zawiadamia właściwy cywilny organ sądowy.

W sądach wojskowych zasiadają wojskowi zawodowi, członkowie sił zbrojnych oraz przedstawiciele Ministerstwa Obrony.

W ramach systemu sądownictwa wojskowego funkcjonują: regionalne sądy wojskowe (*Juzgados Togados Territoriales*), centralne sądy wojskowe (*Juzgados Togados Centrales*), wyższe regionalne sądy wojskowe (*Tribunales Militares Territoriales*) oraz Główny Sąd Wojskowy (Tribunal Militar Central). Na szczycie systemu sądownictwa wojskowego znajduje się V Izba Sądu Najwyższego.

Siedziba Głównego Sądu Wojskowego znajduje się w Madrycie, a jego obszar właściwości obejmuje całe terytorium Hiszpanii; jest to sąd centralny rozpoznający sprawy, dla których jego właściwość zastrzeżono w ustawie organicznej nr 4/1987 z dnia 15 lipca 1987 r. o właściwości i organizacji sądów wojskowych.

Regionalne sądy wojskowe są właściwe m.in. w kwestii czynności przygotowawczych w toku wojskowych postępowań karnych o przestępstwa popełnione na obszarze objętym ich właściwością, które to postępowania prowadzą odpowiednie wyższe regionalne sądy wojskowe, a także w kwestii nadzoru nad przebiegiem wykonywania kar odbywanych w wojskowych zakładach karnych oraz nadzoru nad osadzonymi w nich więźniami.

Utworzenie w Sądzie Najwyższym Izby Wojskowej, podlegającej tym samym zasadom procesowym i dotyczącym statusu jej członków co pozostałe izby, zapewnia jedność na najwyższym szczeblu dwóch systemów sądowych, które tworzą władzę sądowniczą.

Członkowie tej izby zasiadali wcześniej w sądach powszechnych i wojskowych, co gwarantuje zachowanie równowagi w postępowaniu sądowym najwyższej instancji: izba ta bowiem rozstrzyga zazwyczaj skargi kasacyjne i sprawy z zakresu kontroli sądowej, chociaż może być również właściwa w określonych sprawach dotyczących osób zajmujących wysokie stanowiska wojskowe.

W Hiszpanii nie istnieją sądy nadzwyczajne; jednak w opisanym powyżej systemie sądownictwa utworzono **sądy wyspecjalizowane ze względu na zakres przedmiotowy. Na tej zasadzie działają na przykład sądy ds. przemocy wobec kobiet, sądy penitencjarne oraz sądy ds. nieletnich. Są to sądy powszechne, ale wyspecjalizowane w rozstrzyganiu spraw ze szczególnego zakresu przedmiotowego. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w sekcji „Sądy szczególne – Hiszpania”.**

Poniżej przedstawiono analizę czterech pionów sądownictwa, w tym zakresu właściwości różnych sądów.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych

Sądami właściwymi w sprawach cywilnych są: I Izba Sądu Najwyższego (Sala I del Tribunal Supremo), izby cywilne i karne wyższych trybunałów sprawiedliwości (*Sala de lo Civil y Penal de los Tribunales Superiores de Justicia*), wydziały cywilne sądów prowincji (*Secciones Civiles de las Audiencias Provinciales*), sądy pierwszej instancji (*Juzgados de Primera Instancia*), sądy pokoju i niektóre sądy szczególne [sądy rodzinne (*Juzgados de Familia*), sądy gospodarcze, sądy ds. znaków towarowych Unii Europejskiej (*Juzgados de Marca Comunitaria*), sądy ds. przemocy wobec kobiet].

Sądy gospodarcze, sądy ds. wspólnotowego znaku towarowego i sądy ds. przemocy wobec kobiet omówiono w zakładce „Sądy szczególne – Hiszpania”.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych

Sądami właściwymi w sprawach karnych są: II Izba Sądu Najwyższego (Sala 2ª del Tribunal Supremo), Izba Karna Krajowego Sądu Karnego i Administracyjnego (Sala de lo Penal de la Audiencia Nacional), izby cywilne i karne wyższych trybunałów sprawiedliwości (*Sala de lo Civil y Penal de los Tribunales Superiores de Justicia*), wydziały karne sądów prowincji (*Secciones Penales de las Audiencias Provinciales*), sądy karne, sądy śledcze (*Juzgados de Instrucción*), sądy ds. nieletnich, sądy penitencjarne, sądy ds. przemocy wobec kobiet oraz sądy pokoju.

Sądy ds. nieletnich, sądy penitencjarne oraz sądy ds. przemocy wobec kobiet omówiono szczegółowo w arkuszu informacyjnym „Sądy szczególne – Hiszpania”.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach administracyjnych

Sądami właściwymi w sprawach administracyjnych są: III Izba Sądu Najwyższego (Sala 3ª del Tribunal Supremo), Izba Administracyjna Krajowego Sądu Karnego i Administracyjnego (Sala de lo Contencioso-Administrativo de la Audiencia Nacional), izby administracyjne wyższych trybunałów sprawiedliwości (*Sala de lo Contencioso-Administrativo de los Tribunales Superiores de Justicia*), centralne sądy administracyjne oraz sądy administracyjne.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach z zakresu zabezpieczenia społecznego i prawa pracy

Sądami właściwymi w sprawach z zakresu zabezpieczenia społecznego i prawa pracy są: IV Izba Sądu Najwyższego (Sala 4ª del Tribunal Supremo), Izba Pracy Krajowego Sądu Karnego i Administracyjnego (Sala de lo Social de la Audiencia Nacional), izby pracy wyższych trybunałów sprawiedliwości (*Sala de lo Social de los Tribunales Superiores de Justicia*) oraz sądy społeczne.

Zakres właściwości wszystkich wymienionych powyżej sądów reguluje [ustawa organiczna o władzy sądowniczej](#).

Powiązane strony

[Rada Generalna Sądownictwa \(Consejo General del Poder Judicial\)](#)

[Ustawa organiczna o władzy sądowniczej](#)

Ostatnia aktualizacja: 17/01/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.